

ANAGRAMMI TA' KITTIEBA

Ta' NIKOL BIANCARDI

L-użu ta' l-anagramma flok il-veru isem ta' l-awtur ta' kitba jew pubblikazzjoni huwa qadim hafna. L-anagramma hija kelma Grieka li tfisser *Ana*: Lura, u *gramma*: Ittra (ta' l-Alfabet). L-anagramma hija dik l-ghamla ta' frazi li tinqara mit-*tniem* għall-*bidu*, jew billi thawwad l-ittri u minnhom toħroġ kelma jew isem ieħor. Inghidu ahna bhal din li bhal-*kieku* qalha Napul'un qabel gie eżiljat:— *Abel was I ere I saw Elba*, li meta tinqara mit-*tniem* għall-*bidu* tibqa' l-*istess*. Napuljun bhal-*kieku* jrid ifisser li: *Kont bniedem ta' Mla qabel ma rajt il-Gżira ta' Elba*.

Meta tinqara bil-maqlub, il-Belt Eterna ssir *imħabba*: *Roma* — *Amor*. U mill-kelma żwieġ (bl-Ingliż), meta thawwad l-ittri toħroġ ukoll frazi li tfisser *imħabba*: *Matrimony*: *Into my arm*, (fi drieghi jew fi hdani).

Bejn erbghin u tletin sena ilu kien hawn xejra fost il-kittieba Maltin, u iżjed fost il-ġurnalisti, li wiehed jahbi ismu taht anagramma, jiġifieri jibni ismu u konjumu b'ittri ta' isem u kunjom ieħor. Din ma kenitx haġa ġdida fid-dinja letterarja. Bħala xempju ta' dan li qeghdin niktbu rridu nsemmu lil *Arrigo Boito*, il-famuż mużiċista u poeta Taljan, li f'xi libretti tiegħu jidher bħala *Tobia Gorrio*. Meta wiehed ihawwad dawn il-hdax-il-littra malajr isib kif dan is-Senatur Taljan hadem l-anagramma ta' ismu.

Minn barra li niseġ il-kliem u l-mużika ta' opri kbar bħal "*Mefistofele*" u n-"*Nerone*", *Arrigo Boito* kiteb il-libretti famużi ta' l-"*Otello*" u l-"*Falstaff*" li ġew immużikati minn *Giuseppe Verdi* b'sengħa li għagġbet lid-dinja billi dan l-awtur kien qorob it-80 sena.

Biex nuru kemm kienet hadet id-drawwa ta' l-anagrammi fost il-kittieba Maltin, l-aktar fil-ġurnali ta' xi 40 u 30 sena ilu, hawn taht se nuru bl-*ortografija* l-*qadima* x'uhud minn dawk li għadna niftakru:

Anagramma	Isem Veru
Aurelio German	Guliermu Arena
Giomu C. Sant	Gino Muscat (-Azzopardi)
Ros. Catania	C. Satariano
Guido Salerno	Giuse Orlando
Dan. Bianco-Licari	Nicola Biancardi
Tommaso Lupa	Paolo Sammut
Car. Salinos	Lino Cassar
Don Castro Mula	Muscat-Orlando (jiġifieri Gino Muscat-Azzopardi u Giuse Orlando)

Dawk li għandhom iżjed minn 40 sena jiftakru lil Guliermu Arena (Aurelio German) bħala l-Editur tal-"*Hmar*", folju ċajtier li f'dawk iż-żminijiet kien moqri mill-poplu kollu. Fl-ewwel faċċati ta' dan il-folju jidher hafna poezijiet ta' Arena li kien jikteb b'mod faċli hafna. Lil Gino Muscat-Azzopardi (Giomu C. Sant) il-qarrejja ta' din ir-rivista jafuh m'hux b'is bħala kittieb u ġurnalista, iżda wkoll b'iben il-Kavalier *Guze Muscat-Azzopardi*, l-ewwel President tal-Għaqda tal-Kittieba.

Ros. Catania (C. Satariano, magħruf bħala Karlu) kien l-id il-leminja ta' Arena u meta l-"*Hmar*" gie iċċensurat u sar "*Il-Hmara*", it-tmexxija waqgħet f'idejha. Kien ukoll l-Editur tal-folju umoristiku "*Dr. Brombos*". Lil Paolo Sammut (Tommaso Lupa) insibuh l-iżjed bħala kittieb ta' xoghlijiet għall-palk. Lino Cassar (Car. Salinos) huwa kittieb tal-lum u nsibuh bħala Editur tal-folju "*Ix-Xewka*" li beda jixxandar sewwa sew xhur ilu.

Anagramma li rnexxiet bla tqanzi kienet dik ta' *Guze* (Giuse Orlando) (Guido Salerno) li tiegħu qrajna r-rumanz "*L-Ibleh*" u "*25 Tqabbila*". Gino Muscat-Azzopardi u *Guze Orlando* kienu jiktbu taht anagramma wahda (Don Castro Mula) poezijiet aktarx religjużi.

Dnub li fl-antologiji li s'issa hargu ma nsibu xejn ta' dawn il-kittieba, jew ta' whud minnhom; tassew li wiehed irid ix-xogħol biex isib poezijiet tajbin tagħhom, imma, fuq kollox, il-hidma ta' kompilatur ta' antologija hija sewwa sew din: tiftix fil-biblijoteki u mis-tqasijiet.

LIŻ-ŻAGĦŻUGH

Ta' JOHN SCIBERRAS

Żagħżugh, jekk int imdejjaq
għaliex ċaħħduk l-imħabba,
aqbad id-dmugh ta' qalbek
u ixrob sa tixxabba';

u nwegħdek li l-morr kollu
li dduq mad-demgħat tiegħek
j'm'a bil-qawwa 'l sidrek
u bid-dghif jagħni 'l driegħek,

biex b'din is-saħħa f'gismek
tkun tiflaħ għat-tbatija
li jtuk mingħajr ma jridu
l-ghedewwa taż-ż għożija.